

Η παραοικονομία. Τρόποι αντιμετώπισής της

του Κώστα Σημίτη

Π ε ρ ί λ η ψ η

Η παραοικονομία είναι φαινόμενο που συναρτάται με ορισμένο επίπεδο οικονομικής-κοινωνικής εξέλιξης. Επιτείνει τις κοινωνικές ανισότητες, παρεμποδίζει την άσκηση μακροοικονομικής πολιτικής και επενεργεί στρεβλωτικά στην αναπτυξιακή διαδικασία. Οι δραστηριότητες της παραοικονομίας δεν έχουν όλες την ίδια οικονομική σημασία. Η μη δηλούμενη δεύτερη απασχόληση του υπαλλήλου δεν έχει τις ίδιες επιπτώσεις με την εμπορία τιμολογίων ή τη διάθεση προϊόντων χωρίς αποδεικτικά στοιχεία.

Αντιμετώπιση της παραοικονομίας πρέπει

να υπάρξει εκεί όπου οι επιπτώσεις είναι πιο στρεβλωτικές για την οικονομική εξέλιξη. Αυτό συμβαίνει κυρίως στο εμπόριο και τη μεταποίηση γιατί εκεί η παραοικονομική δραστηριότητα επηρεάζει αρνητικά το ισοζύγιο πληρωμών, υποβοηθεί τον αθέμιτο ανταγωνισμό και ενισχύει την κατανάλωση αντί για τις επενδύσεις.

Η παραοικονομία υπάρχει γιατί το θεσμικό πλαίσιο δεν έχει προσαρμοστεί στις κοινωνικές εξελίξεις και η πολιτεία δεν είναι ικανή να αντιμετωπίσει το σύνολο των πλευρών του προβλήματος που επιδίδει να λύσει. Οφείλεται σε διοικητική και πολιτική ανεπάρκεια όπως δείχνει το παράδειγμα της φορολόγησης των αγροτών. Για να περιοριστεί η παραοικονομία πρέπει να βελτιωθεί σημαντικά το επίπεδο της δημόσιας διοίκησης.

Στην ανάπτυξη της παραοικονομίας συμβάλλει η πληθώρα των διοικητικών ρυθμίσεων. Η διοικητική παρέμβαση θα πρέπει να λαμβάνει υπ' όψη της τις νομοτέλειες της οικονομίας και κοινωνίας, τη νοοτροπία και το επίπεδο μόρφωσης ελεγκτών και ελεγχόμενων. Θα πρέπει να έχει την κοινωνική αποδοχή. Η σημερινή τάση για ρυθμίσεις πολύπλοκες, αδιαφανείς που δίνουν διαφορετικές δυνατότητες εκτίμησης ώστε να καθιστούν τον ελεγχόμενο έρμαιο του ελεγκτού υποθάλλουν την φοροαποφυγή και την προσφυγή στην παραοικονομία. Η φορολογική συνείδηση είναι χαμηλή στην Ελλάδα. Όμως το χαμηλό επίπεδό της συντηρείται από τις πρακτικές των φορολογικών αρχών που επιβάλλουν στους φορολογούμενους την

ανειλικρίνεια ως στάση. Η ανειλικρίνεια είναι ο μόνος τρόπος για να μπορέσουν οι φορολογούμενοι να ελέγξουν τις επιπτώσεις των φορολογικών δηλώσεών τους. Η αμφισβήτηση όλων των στοιχείων όλων των ελεγχόμενων που ασκούν οι εφορίες δεν οδηγεί πουθενά. Χρειάζεται η συστηματική διασταύρωση των στοιχείων των εμμέσων και άμέσων φόρων, η συγκέντρωση των στοιχείων για επιδοτήσεις ιδίως στον αγροτικό τομέα και η κατάργηση των πολλαπλών αριθμών φορολογικού μητρώου.

Η μη δήλωση των οικονομικών δραστηριοτήτων ευνοείται από την ύπαρξη πληθώρας μικρών επιχειρήσεων. Ο περιορισμός της παραοικονομίας απαιτεί πολιτική περιορισμού των μικρών επιχειρήσεων. Πολιτική που προσπαθεί να διατηρήσει τις μικρές μονάδες και να πατάξει ταυτόχρονα την παραοικονομία είναι αντιφατική.

Η αναμόρφωση του σήμερα ισχύοντος ασφαλιστικού συστήματος και η καθιέρωση ομοιομόρφων κανόνων συνταξιοδότησης θα οδηγήσει στην πιο σωστή λειτουργία της αγοράς εργασίας και τον περιορισμό της αδήλωτης απασχόλησης. Χρειάζεται επίσης η ασφαλιστική τακτοποίηση της μερικής απασχόλησης που σήμερα σε μεγάλη έκταση δεν δηλώνεται.

Οι φορολογικοί συντελεστές του φόρου εισοδήματος και η φορολογική κλίμακα θα πρέπει βαθμιαία να αναθεωρηθούν με βάση τα πρότυπα του τρόπου ζωής και δαπάνης των φορολογουμένων όπως και να συνυπολογιστεί η επίπτωση του πληθωρισμού. Οι έμμεσοι φόροι χρειάζονται εκλογίκευση με επιβάρυνση όχι της αγοράς αλλά της χρήσης των προϊόντων, όπου αυτό είναι δυνατόν.

Η αντιμετώπιση της παραοικονομίας χρειάζεται αντιπαράθεση με καθιερωμένες νοοτροπίες και πρακτικές για να υπερνικηθεί η αδράνεια της κοινωνίας που αποδέχεται σήμερα ένα φαινόμενο το οποίο υποσκάπτει την ανάπτυξή της.